

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 627/2016-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. marca 2017 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudcov Milana Ľalíka a Marianny Mochnáčovej prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného spoločnosťou BUZINGER & PARTNERS s. r. o., konajúcej prostredníctvom konateľ a advokáta JUDr. Martina Buzingera, Námestie M. Benku, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 134/1995 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 134/1995 porušené boli.

2. Ing. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. [REDACTED] priznáva náhradu trov konania v sume 363,80 € (slovom tristošesťdesiattri eur a osemdesiat centov), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť na účet jeho právneho zástupcu do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. V prevyšujúcej časti s'ťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. I. ÚS 627/2016-9 z 5. októbra 2016 prijal na ďalšie konanie s'ťažnosť [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod 14 C 134/1995.

2. Zo s'ťažnosti a z pripojených príloh vyplýva, že s'ťažovateľ v procesnom postavení žalobcu je účastníkom preskúmaného konania o náhradu mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru, ktoré začalo 10. marca 1995 podaním žalobného návrhu na okresnom súde. S'ťažovateľ uviedol, že ku dňu podania s'ťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie právoplatne skončené napriek ním podanej s'ťažnosti na prieťahy adresovanej predsedovi okresného súdu. S'ťažovateľ porušenie označených základných práv podľa ústavy, listiny

a dohovoru vidí predovšetkým v celkovej dĺžke konania, ktoré do podania ústavnej sťažnosti dosiahlo dobu viac ako 21 rokov. Neprimeranú a neakceptovateľnú dĺžku konania sťažovateľ pripisuje výlučne okresnému súdu, ktorý podľa je tvrdení buď dlhodobo nekonal alebo konal neefektívne.

3. Vychádzajúc z uvedeného sa sťažovateľ v petite sťažnosti domáhal, aby ústavný súd vyslovil, že jeho základné právo garantované čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru v označenom konaní pred okresným súdom porušené bolo, okresnému súdu prikázal zaplatiť mu finančné zadosťučinenie v sume 15 000 € a náhradu trov konania k rukám jeho advokáta.

4. Požadované finančné zadosťučinenie sťažovateľ odôvodnil tým, že v dôsledku dlhotrvajúceho súdneho konania sa nachádza v stave právnej neistoty, a to aj vzhľadom na predmet konania, ktorým je spor o náhradu mzdy, pri ktorom má rýchlosť postupu osobitný význam. V tejto súvislosti sťažovateľ ďalej argumentuje, že neplatné skončenie pracovného pomeru, ktoré konaniu o náhradu mzdy predchádzalo, vážnym spôsobom poškodilo jeho dobré meno v pracovnej aj súkromnej sfére. Výšku požadovaného primeraného zadosťučinenia preto považuje za primeranú a zodpovedajúcu judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva v obdobných veciach.

5. Podpredsedníčka okresného súdu vo svojej odpovedi k sťažnosti sťažovateľa na prieskum konštatovala, že prieskum v konaní nezistila, a preto sťažnosť nepovažuje za dôvodnú. Poukázala pritom na opakované prerušenie konania, konkrétne, napádané konanie bolo prerušené uznesením č. k. 14 C 134/1995-14 z 12. júna 1995 až do právoplatného skončenia konania o neplatnosť skončenia pracovného pomeru vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 21/1992 a následne bolo napádané konanie opätovne prerušené uznesením č. k. 14 C 134/1995-31 z 3. augusta 2006 z dôvodu, že na majetok žalovaného bol vyhlásený konkurz.

6. V súlade so súhlasom účastníkov konania ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru,

že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci vo vzťahu k namietaným priet'ahom. Následne ústavný súd pristúpil k prieskumu dĺžky konania z hľadiska tvrdených porušení ústavne zaručených práv sťažovateľa.

7. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy má každý právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Listina v čl. 38 ods. 2 zakotvuje obsahovo zhodné právo.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

8. Vo vzťahu k namietanému porušeniu práv podľa ústavy, listiny a dohovoru ústavný súd konštatuje, že pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 28/01, I. ÚS 257/08). Ako z judikatúry ústavného súdu vyplýva, nemožno primeranosť dĺžky civilného konania vyjadriť numericky, v zmysle určenia lehoty jej trvania, ktorú je vždy potrebné považovať za primeranú a ktorej prekročenie by bez ďalšieho značilo neprimeranosť doby konania s následkami v podobe porušenia označených základných práv. Primeranosť dĺžky civilného konania je potrebné skúmať a preverovať v každom prípade jednotlivo vo svetle konkrétnych okolností prerokovávanej veci. V tejto súvislosti už bol v judikatúre ústavného súdu i v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva pomenovaný celý rad kritérií, podľa ktorých možno posudzovať primeranosť dĺžky konania s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu. Ide o charakter prerokovávanej veci, teda hlavne o jej skutkovú a právnu zložitnosť, závažnosť, rozsiahlosť či obťažnosť dokazovania, ďalej o spôsob správania účastníkov a súdu v priebehu konania či posúdenie prípadných osobitných okolností, ktoré môžu spôsobiť priet'ahy v konaní, a tiež o to, čo bolo pri prerokovaní veci pre sťažovateľa v hre, resp. aký malo konanie pre neho význam (porov. napr. rozhodnutie Európskeho súdu

pre ľudské práva Philis proti Grécku, 1997, Pélissier a Sassi proti Francúzsku, 1999, I. ÚS 257/08, I. ÚS 413/08, I. ÚS 317/2010 alebo I. ÚS 322/2010).

9. Ústavný súd v prvom rade uvádza, že vo veci sťažovateľa sú dané objektívne okolnosti, ktoré majú za následok celkovo neprimeranú dĺžku konania, ale ktoré však nemožno pripísať na ťarchu okresného súdu. Z hľadiska posudzovania zodpovednosti okresného súdu za prieťahy v napadnutom konaní je potrebné z celkovej doby jeho trvania odpočítať časový úsek, počas ktorého bolo konanie prerušené až do právoplatného skončenia iných konaní (konanie o neplatnosť skončenia pracovného pomeru a konkurz na žalovaného), čo predstavuje podstatnú časť napádaného konania. Zákonná prekážka bránila ďalšiemu postupu okresného súdu, a to už od podania žalobného návrhu až do uznesenia o zrušení konkurzu žalovaného, ktoré bolo vyhlásené 30. novembra 2012 a v obchodnom vestníku publikované 7. decembra 2012, resp. až do právoplatného skončenia konania o neplatné skončenie pracovného pomeru. Tieto skutočnosti vzal ústavný súd do úvahy pri rozhodovaní o výške primeraného zadosťučinenia.

10. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že predmetná vec sa po skutkovej stránke nejaví zložitejšou a nie je spojená so širším či obsiahlejším dokazovaním (napriek tomu, že pre ustálenie žalovanej sumy je podľa všeobecného súdu nevyhnutné aj vyjadrenie Sociálnej poisťovne). Z tohto pohľadu sa javí doba trvania posudzovaného konania pred okresným súdom (po zrušení konkurzu na žalovaného a po právoplatnosti konania o neplatné skončenie pracovného pomeru) ako zjavne neprimeraná, a to prihliadajúc navyše k predmetu konania, ktorým je náhrada mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru, u ktorého sa právna neistota účastníka konania týka spravidla zásadných otázok zabezpečovania jeho životných potrieb (m. m. II. ÚS 52/99, II. ÚS 813/00).

11. Ústavný súd zdôrazňuje, že občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako to je v danej veci (aj s ohľadom na uvedené, pozri bod 9 nálezu), možno už len na základe celkovej dĺžky jeho trvania považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 a v čl. 6

ods. 1 dohovoru. Po preskúmaní napadnutého konania ústavný súd ďalej konštatuje, že okresný súd v priebehu celého konania nepostupoval dôsledne, neorganizoval svoju prácu tak, aby v čo najkratšej dobe zadovážil dostatok relevantných dôkazov potrebných na rozhodnutie vo veci samej. Požiadavku, aby ochrana práv bola poskytnutá v primeranej dobe, netreba osobitne odôvodňovať. Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

12. Ústavný súd reagujúc na argumentáciu podpredsedníčky okresného súdu uvádza, že všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu v konaní. Po odpadnutí zákonnej prekážky súd nekonal dostatočne plynulo tak, aby v primeranej lehote došlo k meritórnemu rozhodnutiu vo veci. V konaní bolo vykonané len jedno pojednávanie 2. augusta 2016, na ktorom však okresný súd sťažovateľovi uložil len povinnosť predloženia dôkazov, resp. úpravy petitu bez toho, aby vec aj reálne prejednal. Ústavný súd konštatuje, že tieto úkony mohli byť uskutočnené aj pred pojednávaním, čím by bol postup v konaní plynulejší. Okresný súd nepostupoval v konaní dôsledne, neorganizoval svoju prácu tak, aby v čo najkratšej dobe zadovážil dostatok relevantných dôkazov potrebných na rozhodnutie vo veci samej.

13. Obranu okresného súdu spočívajúcu v personálnych problémoch ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

14. Pri posudzovaní správania sťažovateľa v priebehu konania ústavný súd nezistil skutočnosti, ktoré by mohli mať zásadný vplyv na celkovú dĺžku konania.

15. Napokon vzal ústavný súd do úvahy potrebu zistenia toho, aký význam má pre sťažovateľa predmetné konanie. Náhrada mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru smeruje zásadne k zabezpečeniu základných životných potrieb, a preto sťažovateľ právom žiadal o urýchlené skončenie veci a nastolenie právnej istoty.

16. Pri zvážení všetkých už uvedených kritérií ústavný súd dospel k záveru, že doterajším neefektívnym postupom okresného súdu a celkovou dĺžkou konania došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

17. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Ústavný súd dospel k záveru, že iba konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov nie je dostatočným zadosťučením pre sťažovateľa. Vzhľadom na povahu veci a celkovú dĺžku konania ústavný súd považuje v danom prípade sumu 2 000 € za zodpovedajúcu primeranému finančnému zadosťučeniu sťažovateľa za ujmu, ktorú zatiaľ utrpel. Pritom ústavný súd vzal do úvahy dôvody celkovej dĺžky konania (bod 9 nálezu), ako aj skutočnosť, že ústavný súd nálezom sp. zn. III. ÚS 49/04 zo 17. júna 2004 už raz primerané zadosťučinenie sťažovateľovi priznal, a to v konaní o neplatné skončenie pracovného pomeru, ktoré má priamy súvis na nadväzujúce konanie o náhradu mzdy.

18. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2.

19. Napokon ústavný súd rozhodol o náhrade trov konania úspešného sťažovateľa. S poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 363,80 € (2 úkony právnej pomoci v roku 2016, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie ústavnej sťažnosti, po 143 € + DPH a 2 x paušálna náhrada hotových výdavkov po 8,58 € + DPH). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu.

20. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22 marca 2017